
Munkavédelmi oktatás

Mi az a munkavédelem?

Az egészséget nem veszélyeztető, biztonságos munkavégzés feltételeinek megteremtése műszaki, jogi és szervezési intézkedések rendszerével.

A munkavédelem szabályrendszere által érintettek

- **Az állam** - a munkavállalók és a munkáltatók érdekképviselői szerveivel egyeztetve - meghatározza az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés alapvető követelményeit, irányítási és ellenőrzési intézményeit, valamint kialakítja az egészség, a munkavégző képesség megóvására, a munkabiztonságra és a munkakörnyezetre vonatkozó nemzeti politikáját, amelynek megvalósulását időszakonként felülvizsgálja.
- **A munkáltató** - felelős az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek megvalósításáért. A munkavállalók munkavédelmi kötelezettségei nem érintik a munkáltató felelősségét. A munkáltatói feladatok teljesítésével összefüggésben keletkező költségeket és egyéb terheket nem szabad a munkavállalóra hárítani.
- **A munkavállaló** - az érdekképviselői szervek megválasztásának jogával.
- **A munkavégzés hatókörében tartózkodók** – valamint a szolgáltatást igénybevevők

Fogalmak

Munkahely: minden olyan szabad vagy zárt tér (ideértve a föld alatti létesítményt, a járművet is), ahol munkavégzés céljából vagy azzal összefüggésben munkavállalók tartózkodnak

Munkaeszköz: minden gép, készülék, szerszám vagy berendezés, amelyet a munkavégzés során alkalmaznak vagy azzal összefüggésben használnak (kivéve: az egyéni védőeszköz).

Munkavállaló: a szervezett munkavégzés keretében munkát végző személy

Munkáltató: a munkavállalót szervezett munkavégzés keretében foglalkoztató

Szervezett munkavégzés: a munkaviszonyban, a közalkalmazotti jogviszonyban, a szakképző iskolákban a tanulói jogviszony keretében a szakmai képzési követelmények teljesülése során, továbbá a tanulószereződés alapján, a hallgatói jogviszonyban a gyakorlati képzés során és a munkáltató által szervezett (kezdeményezett, irányított vagy jóváhagyott) társadalmi munka.

Baleset: az emberi szervezetet ért olyan egyszeri külső hatás, amely a sérült akaratától függetlenül, hirtelen vagy aránylag rövid idő alatt következik be és sérülést, mérgezést vagy más (testi, lelki) egészségkárosodást, illetőleg halált okoz.

Munkabaleset: az a baleset, amely a munkavállalót a szervezett munkavégzés során vagy azzal összefüggésben éri, annak helyétől és időpontjától és a munkavállaló (sérült) közrehatásának mértékétől függetlenül.

Kockázat: a veszélyhelyzetben a sérülés vagy az egészségkárosodás valószínűségének és súlyosságának együttes hatása.

Veszélyes: az a létesítmény, munkaeszköz, anyag/készítmény, munkafolyamat, technológia (beleértve a fizikai, biológiai, kémiai kóros tényezők expozíciójával járó tevékenységeket is), amelynél a munkavállalók egészsége, testi épsége, biztonsága megfelelő védelem hiányában károsító hatásnak lehet kitéve.

Veszélyes anyag: minden anyag vagy készítmény, amely fizikai, kémiai vagy biológiai hatása révén veszélyforrást képviselhet, így különösen a robbanó, oxidáló, gyúlékony, sugárzó, mérgező, maró, ingerlő, szénbilizáló, fertőző, rákkeltő, mutagén, teratogén, utódkárosító (beleértve a spontán vetélést, koraszülést és a magzat retardált fejlődését is), egyéb egészségkárosító anyag.

A munkáltató felelős azért, hogy minden munkavállaló az általa értett nyelven ismerhesse meg az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzésre vonatkozó szabályait, ezért

Munkavédelmi oktatást kell tartani a munkavállaló részére:

- munkába álláskor,
- munkahely vagy munkakör megváltozásakor, valamint az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek változásakor,
- munkaeszköz átalakításakor vagy új munkaeszköz üzembe helyezésekor,
- új technológia bevezetésekor,
- új egyéni védőeszköz meghatározását, beszerzését követően,
- olyan helyen történő munkavégzés előtt -az adott munkahelyre vonatkozóan-ahol a munkavállalót veszély fenyegeti.

Az oktatás tényét a tematikával és a résztvevők aláírásával ellátva írásban rögzíteni kell.

Az oktatást rendszeres munkaidőben kell megtartani, és szükség esetén időszakonként – a megváltozott vagy új kockázatokat, megelőzési intézkedéseket is figyelembe véve – meg kell ismételni.

Az oktatás célja, hogy a munkavállaló megfelelően elsajátítsa és a foglalkoztatás teljes időtartama alatt rendelkezzen az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés elméleti és gyakorlati ismereteivel, megismerje a szükséges szabályokat, utasításokat, információkat és a munkavégzéshez kapcsolódó veszélyeket, illetve az esetleges munkabalesetek esetén tanúsítandó magatartást. Az oktatás segít abban, hogy a munkavállalók képessé váljanak, a veszélyhelyzetek felismerésére és kezelésére.

A munkavédelmi oktatást előíró jogszabályhely

Az 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről (Mvt).

Mvt. 50. § A munkavállaló csak olyan munkával bízható meg, amelynek ellátására egészségileg alkalmas, rendelkezik az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéshez szükséges ismeretekkel, készséggel és jártassággal.

Mvt. 51. § (1) A munka egészséget nem veszélyeztető és biztonságos elvégzéséhez megfelelő szakképzettségű és számú munkavállalót kell biztosítani.

Mvt. 55. § (1) A munkáltatónak oktatás keretében gondoskodnia kell arról, hogy a munkavállaló

- a) munkába álláskor,
- b) munkahely vagy munkakör megváltozásakor, valamint az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek változásakor,
- c) munkaeszköz átalakításakor vagy új munkaeszköz üzembe helyezésekor,
- d) új technológia bevezetésekor elsajátítsa és a foglalkoztatás teljes időtartama alatt rendelkezzen az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés elméleti és gyakorlati ismereteivel, megismerje a szükséges szabályokat, utasításokat és információkat. Az oktatást rendszeres munkaidőben kell megtartani, és szükség esetén időszakonként - a megváltozott vagy új kockázatokat, megelőzési intézkedéseket is figyelembe véve - meg kell ismételni. Az oktatás elvégzését a tematika megjelölésével és a résztvevők aláírásával ellátva írásban kell rögzíteni.

(2) Az (1) bekezdésben előírt ismeretek megszerzéséig a munkavállaló önállóan nem foglalkoztatható.

Mvt. 60. § (1) A munkavállaló csak a biztonságos munkavégzésre alkalmas állapotban, a munkavédelemre vonatkozó szabályok, utasítások megtartásával, a munkavédelmi oktatásnak megfelelően végezhet munkát.

A munkavédelmi oktatás tartalma

A Szegedi Tudományegyetem munkavédelmi szervezete - a Gazdasági és Műszaki Főigazgatóság keretében működő Védelmi Iroda munkatársai - Munkavédelmi Szabályzatban rögzítette az általános munkavédelmi szabályokat. Ez a Szabályzat megtalálható az SZTE honlapján (GMF/Védelmi Iroda/szabályzatok).

A munkavállaló jogai

Mvt 61. § A munkavállaló jogosult megkövetelni a munkáltatójától

a) az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeit, a veszélyes tevékenységhez a munkavédelemre vonatkozó szabályokban előírt védőintézkedések megvalósítását;

b) az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéshez szükséges ismeretek rendelkezésére bocsátását, a betanuláshoz való lehetőség biztosítását;

c) a munkavégzéshez munkavédelmi szempontból szükséges felszerelések, munka- és védőeszközök, az előírt védőítal, valamint tisztálkodószerek és tisztálkodási lehetőség biztosítását.

A munkavállaló kötelezettségei

Mvt 60. § (1) A munkavállaló csak a biztonságos munkavégzésre alkalmas állapotban, a munkavédelemre vonatkozó szabályok, utasítások megtartásával, a munkavédelmi oktatásnak megfelelően végezhet munkát. A munkavállaló köteles munkatársaival együttműködni, és munkáját úgy végezni, hogy ez saját vagy más egészségét és testi épségét ne veszélyeztesse. Így különösen köteles

a) a rendelkezésére bocsátott munkaeszköz biztonságos állapotáról a tőle elvárható módon meggyőződni, azt rendeltetésének megfelelően és a munkáltató utasítása szerint használni, a számára meghatározott karbantartási feladatokat elvégezni;

b) az egyéni védőeszközt rendeltetésének megfelelően használni és a tőle elvárható tisztításáról gondoskodni;

c) a munkavégzéshez az egészséget és a testi épséget nem veszélyeztető ruházatot viselni;

d) munkaterületén a fegyelmet, a rendet és a tisztaságot megtartani;

e) a munkája biztonságos elvégzéséhez szükséges ismereteket elsajátítani és azokat a munkavégzés során alkalmazni;

f) a részére előírt orvosi - meghatározott körben pályaalkalmassági - vizsgálaton részt venni;

g) a veszélyt jelentő rendellenességről, üzemzavarról a munkáltatót azonnal tájékoztatni, a rendellenességet, üzemzavart tőle elvárhatóan megszüntetni, vagy erre intézkedést kérni a felettesétől;

h) a balesetet, sérülést, rosszulletet azonnal jelenteni.

(2) A munkavállaló önkényesen nem kapcsolhatja ki, nem távolíthatja el és nem alakíthatja át a biztonsági berendezéseket.

(3) A munkavállaló köteles együttműködni a munkáltatóval, illetve a 8., 57-58. és a 70/A. §-ban meghatározott személyekkel az egészséges és biztonságos munkakörnyezet megőrzése érdekében hozott hatósági intézkedések teljesítése, illetőleg a munkáltató veszélyt megszüntető intézkedéseinek végrehajtása során is.

Az alkalmazás és a munkavégzés személyi feltételei

A munkavállaló csak olyan munkára és akkor alkalmazható, ha annak ellátásához megfelelő élettani adottságokkal rendelkezik. Az alkalmazott foglalkoztatása és munkakörében való tevékenysége, egészségét, testi épségét nem veszélyeztetheti. Ezért valamennyi munkába lépő közalkalmazottnak - nemcsak a fizikai munkát végzőknek - előzetes orvosi vizsgálaton kell részt vennie.

Az intézményben alkalmazott valamennyi munkavállaló köteles a munkakör ártalmainak megfelelően előírt időszakonként foglalkozás-egészségügyi orvosi vizsgálaton megjelenni.

A munkavállaló köteles munkatársaival együttműködni, munkáját úgy végezni és olyan magatartást tanúsítani, hogy ez más egészségét és testi épségét ne veszélyeztesse. Amennyiben a kapott utasítás végrehajtása testi épségét vagy egészségét közvetlenül és súlyosan veszélyeztetné, a munkavállaló köteles megtagadni utasítás teljesítését.

A munkavállaló az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munka végzésére vonatkozó szabályok megtartásával végezhet munkát.

A munkavállaló gyakorlati munkavédelmi oktatása

Az adott munkahelyre vonatkozó speciális munkavédelmi szabályok részletezését (a munkavégzés helyének és az alkalmazott technológiának, anyagoknak a főbb munkavédelmi jellemzése) a szervezeti egység vezetője, vagy kijelölt munkatársa látja el az alábbiak figyelembevételével:

- Tájékoztatás a munkahelyről, munkaidőről, pihenőidőről.
- Étkező és dohányzóhelyről, szociális létesítményekről.
- Közlekedési utak, ki és bejáratok, vészkijáratok, menekülési útvonalak használati követelményeinek ismertetése.
- Mentés, riasztás módja, lehetősége.
- Anyagmozgatás eszközei, anyagok tárolásának helye, módja, anyagmozgatás szabályai, munkatársak.
- Közvetlen munkatársak bemutatása.
- Ruházattal, egyéni és kollektív védőeszközökkel kapcsolatos konkrét információk ismertetése.
- A munkavégzés során használatos eszközök, szerszámok, gépek kezelésének, alkalmazásának, helyes használatuk módja a használati dokumentumok előírásainak figyelembe vételével.
- Jól bevált munkamódszerek, munkafogások bemutatása.
- A munka biztonságos végzéséhez előírt létszám.
- A munkavégzés és a munkaeszközök veszélyei, a használt és keletkezett anyagok jellemezői, a veszélyes anyagok, veszélyes helyek, egyedül nem végezhető munkafolyamatok.
- Tiltott munkakörök, tevékenységek, veszélyes munkaterületekre a belépés korlátozása.
- A biztonsági-, a védő- és jelzőberendezések helye, biztonsági berendezések, vészleállítók, tiltó, reteszelő kapcsolók, villamos főkapcsolók stb. szerepe, tájékoztatás a működésről, működtetésről, gépkezelési, kapcsolási jogosultság, üzemzavarok, meghibásodás esetén követendő eljárás.
- Rendellenes körülmények kialakulása esetén a munkavállaló feladatai, az esetlegesen elvégezhető hibaelhárítás, ezek szabályai, a végrehajtás módja (munkaeszköz kikapcsolása, véletlen ráindítás megakadályozása, áramtalanítás, szükséges létszám, zárható kezelőelemek használata, alkalmazása stb.).
- A munkaeszközök biztonságos alkalmazására kialakított védelmi rendszerek ismertetése, (pl.: villamos védelem, kismegszakítók, szakaszoló kapcsolók).
- Az iskolában elhelyezett torna és játékszerek biztonságos alkalmazásának feltételei, a biztonságtechnikai felülvizsgálatra vonatkozó dokumentumok bemutatása.
- Jogosultsághoz, végzettséghez kötött gépkezelés, eszközkezelés esetén az illetéktelenek kizárására teendő eljárási szabályok ismertetése a munkavállaló számára.
- Meg kell ismerni a hulladékkezelés helyi szabályait (gyűjtőhely, szelektív gyűjtés).
- Az elsősegélynyújtó felszerelés helye, az elsősegélynyújtás módja és lehetőségei, tájékoztatás a az elsősegélynyújtással megbízottakról, az adott munkakörre, munkahelyre vonatkozó egyéb speciális körülmények.

Gyermekbalesetek gyakori okai, amelyeket figyelmükbe ajánlok

- Figyelmetlenség miatt személyek és tárgyak ütközése.
- Lépcsőkortlát rendeltetésellenes használata (csúszkálás)
- Fegyelmetlenség, verekedés.
- Erőt és képességet meghaladó tevékenység (pl.: testnevelés órán).
- Ismerethiány (pl.: szabálytalan kémiai kísérlet – vegyifülke nélkül).
- Rosszul rögzített, vagy rögzítetlen tárgyak (tábla, polc, kézilabda kapu).
- Hibás munkaeszköz gyakorlati munka, vagy bemutató közben (sérült szerszámmal, nem megfelelő szigetelés).

- Alkalmatlan testnevelési eszközök (rögzítetlen bordásfal, sérült gerenda, törött svédsekrény) ezek biztonságos állapotát ellenőrzik a kötelező biztonságtechnikai felülvizsgálatok, amelyeket kijelölt szervezetek végzik előírt időközönként.
- Testnevelés órán a tornaszerek használatakor felnőtt felügyelet legyen biztosítva.
- Éles, hegyes, kiálló tárgyak (pl.: radiátorszelep védőkupak nélkül, különféle ruhaakasztók).
- A közlekedési útvonalakon előforduló járófelület sérülések (sérült lépcső, simára kopott, csúszós burkolat, vagy lépcsőfok, egyenetlen, botlásveszélyes padló).
- A lépcsőkar mellett kapaszkodó hiánya.
- Védőkorlát hiánya (lezuhanás), vagy utcai kijárat és úttest közötti korlát hiánya.
- Forró tárgyak (fűtőtest, vagy tálalás, ebéd közben található eszközök) forró víz (zuhanyozó).
- Üvegezett ajtók veszélyei (nincs jelölve, vagy nincs kitörés ellen ráccsal védve).
- A tornaterem világítóberendezései és üvegfelületei ráccsal védettek legyenek, ezek hibái is okozhatnak sérülést.
- Veszélyes anyagok, vegyszerek felhasználása, tárolása csak a szakmai előírások szerint történhet. Ezeket az előírásokat tartalmazzák az Egyetem munkavédelmi, környezetvédelmi és tűzvédelmi szabályzatai, amelyek az aktuális jogszabályoknak megfelelnek.
- Villamos berendezések biztonságos üzemeltetéséhez hozzátartozik a rendszeres biztonságtechnikai felülvizsgálat (érintésvédelem), amelyet a GMF központilag végez. A tanár, vagy más, gyermekfelügyeletet ellátó munkavállaló azonnal intézkedjen, ha olyan villamos berendezést, eszközt talál, amely áramütést okozhat. A villamos kapcsolótér (helyiség, szekrény) mindig zárva legyen, oda csak villamos képzettségű személy léphet be. Ezen helyek kulcsait minden esetben dokumentáltan kell kiadni.

Szeged, 2013. február 14.

Füzesi Tibor
GMF munkavédelmi munkatárs